

Pluimveevleessector in Nederland

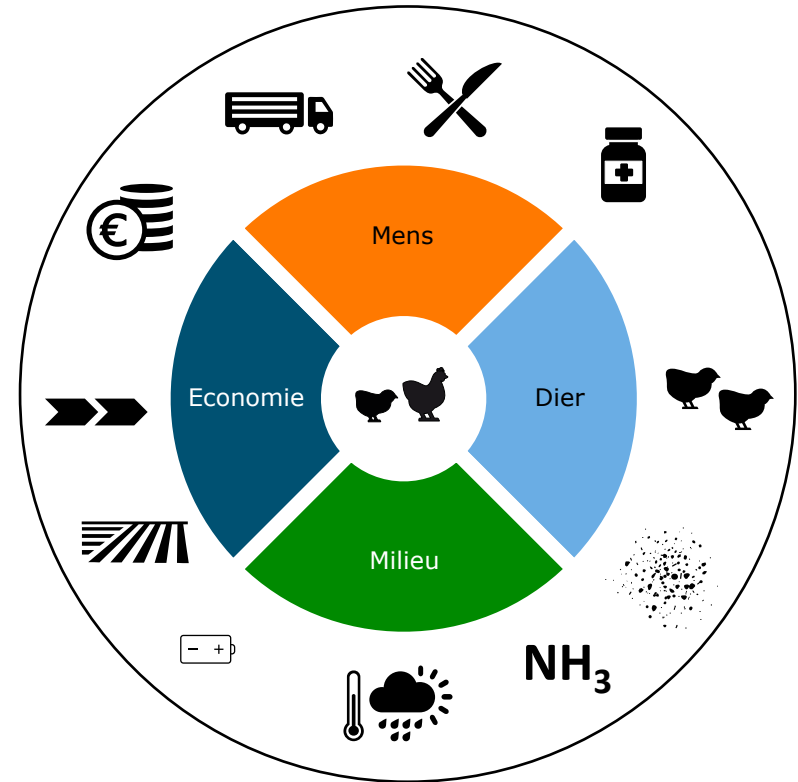
Feiten en cijfers over pluimveevlees

Peter van Horne, Mariël Benus, December 2025

Wageningen Social & Economic Research

Indicatoren in deze rapportage

1. De keten rondom de vleeskuikenhouderij	➡➡
2. Omvang sector en werkgelegenheid	🐔
3. Ontwikkelingen omvang pluimveesector	📊
4. Economische waarde	€
5. Afzet van pluimveevlees	🚚
6. Ammoniakemissie	NH ₃
7. Fijnstofemissie	☁️
8. Mestproductie en afzet	🌾
9. Houdersystemen	🐔🐔
10. Klimaat	☀️🌡️
11. Diergezondheid en antibiotica	💊
12. Salmonella	🍴
13. Energie	🔋

1. De keten rond de vleeskuikenhouderij

Globaal zijn 6 ketenschakels betrokken bij de productie van pluimveevlees.

De productieketen van pluimveevlees kent meerdere opeenvolgende schakels, die elk een gespecialiseerde taak voor hun rekening nemen. De keten is een samenspel van specialismen waarin fokkerij, vermeerderaar, broederij, vleeskuikenhouder en slachterij/uitsnijderij samenwerken. De figuur geeft de hoofdlijnen van de keten.

In de verschillende schakels is er zowel invoer als uitvoer van dieren en producten. Vanuit de vermeerdering is er export van broedeieren en vanuit de broederijen is er export van eendagskuikens aan de vleeskuikenhouderij. De Nederlandse slachterijen hebben mede voor een belangrijk deel aanvoer van kuikens uit Duitsland en België. De totale hoeveelheid geslacht gewicht in 2023 was 895.000 ton. Hiervan gaat een deel via de supermarkten en foodservice naar de Nederlandse consumenten. Een ander deel wordt geëxporteerd naar omliggende landen. In 2023 was het verbruik van vleeskuikenvlees 20,2 kg per persoon per jaar.

Fokbedrijven

Kuikens

Opfok ouderdieren

- 60 bedrijven
- 2,7 mln. dieren

Jonge hennen

Vermeerdering

- 160 bedrijven
- 4,7 mln. dieren

Broedeieren

Broederij

- 12 bedrijven
- 8 tot 9 mln. kuikens per week

Eendagskuikens

Vleeskuikenhouderij

- 610 bedrijven
- 41 mln. vleeskuikens.

Vleeskuikens

Slachterijen/uitsnijderijen

- 14 slachterijen
- 895.000 ton geslacht gewicht
- 399 miljoen kg geslacht gewicht /jaar

Pluimveevlees

Consumptie

- Supermarkten, overige retail en foodservice samen goed voor een totaal verbruik van 363.000 ton, oftewel 20,2 kg per persoon per jaar in Nederland.

Mengvoederindustrie

- 85 mengvoerfabrieken
- Productie pluimveevoer circa 3 mln. ton, waarvan de helft voor de sector pluimveevlees

2. Omvang en werkgelegenheid

De pluimveesector biedt werk aan 16.600 personen.

Het agrocomplex in Nederland omvat 51.000 primaire land- en tuinbouwbedrijven met een totale werkgelegenheid van 605.000 arbeidsjaren. Een complex is het geheel van de primaire productie, verwerking, toelevering en distributie. Het aandeel van het totale agrocomplex in de nationale economie is voor de werkgelegenheid 7,5%, zie figuur 1.

De pluimveesector maakt deel uit van het agrocomplex en bestaat uit het legpluimveecomplex (eieren) en vleespluimveecomplex (pluimveevlees). De werkgelegenheid in het pluimveecomplex is 16.600 arbeidsjaren. Omdat er circa 1.700 pluimveebedrijven zijn, is het aantal arbeidsplaatsen per pluimveehouder gemiddeld 10.

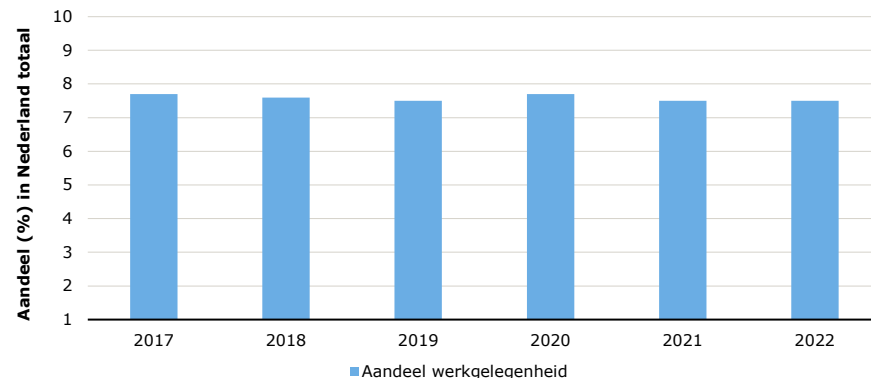
Naast werkgelegenheid op primaire pluimveebedrijven, zijn er veel arbeidsplaatsen in de toeleverende industrie zoals bijvoorbeeld mengvoerb企业 en de verwerkende industrie zoals bijvoorbeeld pluimveeslachterijen en eierpakstations.

Elke pluimveehouder geeft in de keten werk aan gemiddeld 10 personen.

2022	Vleespluimvee	Legpluimvee
Aantal (pluimvee) bedrijven in de keten	800	900
Werkgelegenheid (arbeidsjaren)	11.600	5.000

Tabel 1. Omvang Pluimveecomplex en werkgelegenheid

Figuur 1. Aandeel van het agrocomplex aan werkgelegenheid

3. Ontwikkelingen omvang pluimveesector

Groei en innovatie kenmerken de vleeskuikenhouderij.

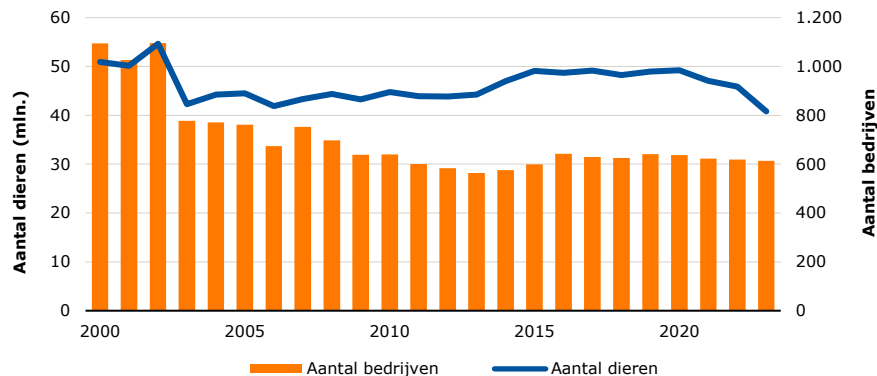
De vleeskuikenhouderij heeft sinds de jaren tachtig een sterke schaalvergroting doorgemaakt. Het aantal bedrijven nam fors af, terwijl het aantal vleeskuikens per bedrijf groeide. In 1980 waren er nog veel kleinschalige bedrijven, maar door de kleine marges werden ondernemers gedwongen te groeien. Dit leidde tot de organisatie van de sector via contracten tussen vleeskuikenhouders, mengvoerbedrijven en slachterijen, wat resulteerde in efficiëntere productieketens.

Technologische innovaties, zoals geautomatiseerde voersystemen en verbeterde klimaattechnieken, hebben de schaalvergroting verder ondersteund, waardoor bedrijven efficiënter konden produceren. In 2000 waren er nog meer dan 1.000 vleeskuikenbedrijven in Nederland, maar dit aantal is gedaald naar ruim 600 bedrijven in 2010 en is daarna redelijk gelijk gebleven. Het aantal vleeskuikens was tussen 2015 en 2020 redelijk stabiel met circa 50 miljoen dierplaatsen. Daarna is door de omschakeling naar Beter Leven 1 ster vleeskuikens het aantal dierplaatsen afgenomen.

Figuur 1 toont de ontwikkeling van de vleeskuikenhouderij tussen 2000 en 2023. Het aantal bedrijven is in die periode afgenomen van 1.094 naar 613. Het aantal vleeskuikenplaatsen is afgenomen van 50,9 miljoen in 2000 naar 40,8 miljoen in 2023.

Jaar	Aantal bedrijven	Aantal dieren
2000	1.094	50,9 mln.
2010	640	44,8 mln.
2020	637	49,2 mln.
2023	613	40,8 mln.

Tabel 1. Aantal bedrijven, aantal dieren vleeskuikenhouderij, 2000-2023

Figuur 1. Aantal bedrijven, aantal dieren vleeskuikenhouderij, 2000-2023

4. Economische waarde

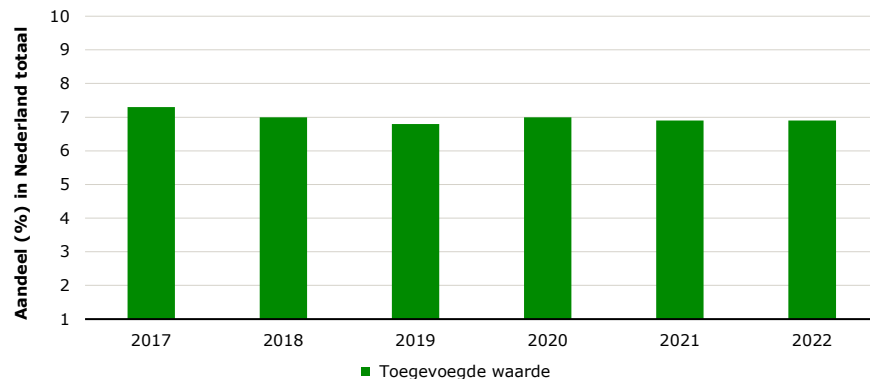
Pluimvee binnen het agrocomplex: bijdrage aan welvaart en handelsoverschot.

Het Nederlandse agrocomplex is een belangrijke motor voor economie en welvaart. In 2022 bedroeg het handelsoverschot van Nederland 71,9 miljard euro, waarvan landbouwproducten inclusief wederuitvoer 43 miljard euro leverden – bijna 60% van het totaal. Dit zorgt voor geld dat het land binnenkomt en direct bijdraagt aan de nationale welvaart. Het agrocomplex genereerde in 2022 een toegevoegde waarde van 40 miljard euro (7% van het BBP) en bood werk aan 605.000 arbeidsjaren (7,5% van de werkgelegenheid).

Binnen dit omvangrijke agrocomplex speelt de pluimveesector ook een rol, vooral door haar sterke exportgerichtheid. In 2023 bedroeg de exportwaarde van pluimveevlees circa 1,9 miljard euro, tegenover een importwaarde van circa 0,9 miljard euro, wat resulteerde in een positief handelsoverschot. Het exportvolume van pluimveevlees was circa 900.000 ton, terwijl de import ongeveer 450.000 ton bedroeg. Het pluimveecomplex levert hierdoor een significante bijdrage aan de economie via de export van vlees en eieren. De keten omvat naast primaire productie ook mengvoerbedrijven, slachterijen en verwerking, verpakkingindustrie en de logistiek.

2022	Vleespluimvee	Legpluimvee
Waarde primaire sector (mln. euro)	850	830
Toegevoegde waarde (mln. euro)	1.630	440

Tabel 1. Waarde en omvang agrocomplex in de Nederlandse economie

Figuur 2. Aandeel van het agrocomplex in de Nederlandse economie

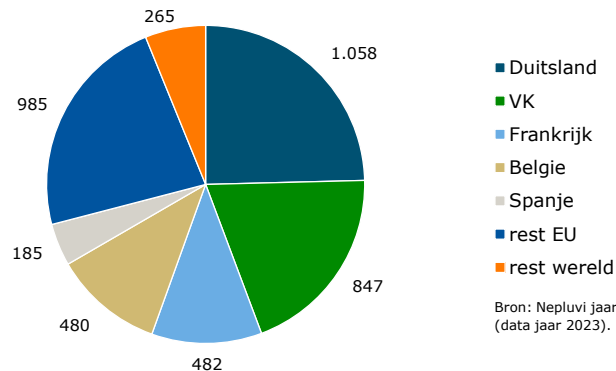
5. Afzet van pluimveevlees

Voor pluimveevlees zijn Duitsland en het Verenigd Koninkrijk de belangrijkste exportbestemmingen.

De Nederlandse export van pluimveevlees is sterk gericht op Europese markten. Duitsland was in 2023 veruit de belangrijkste bestemming met 437.000 ton, goed voor een waarde van 1.058 miljoen euro. Ook Frankrijk, België en Spanje behoren tot de grootste afnemers binnen de EU, waardoor in totaal 74% van de exportwaarde binnen de Europese Unie gerealiseerd wordt. Buiten de EU is het Verenigd Koninkrijk een cruciale afzetmarkt: in 2023 ging 212.000 ton Nederlands pluimveevlees die kant op, met een exportwaarde van 847 miljoen euro. Export naar overige landen buiten de EU-27 (exclusief het VK) blijft relatief beperkt met een aandeel van circa 6% in de totale waarde.

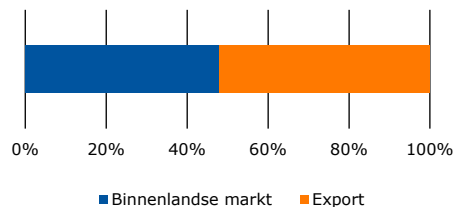
Afzet Nederland

Circa de helft van de Nederlandse slachtproductie is bestemd voor de Nederlandse markt. Afnemers zijn supermarkten (verse kip), foodservice (onder andere restaurants en catering) en de verwerkende bedrijven (kip in verwerkte en samengestelde producten, zoals nuggets en kipsaté).

Bron: Nepluvi jaarverslag 2024 (data jaar 2023).

Figuur 1. Exportbestemmingen van Nederlands pluimveevlees (in mln. euro)

Figuur 2. Verhouding afzet van pluimveevlees (kg geslacht in ton) binnenland/ buitenland

Land		Aandeel in export (in waarde)
	Duitsland	25%
	VK	20%
	Frankrijk	11%
	België	11%
	Spanje	4%

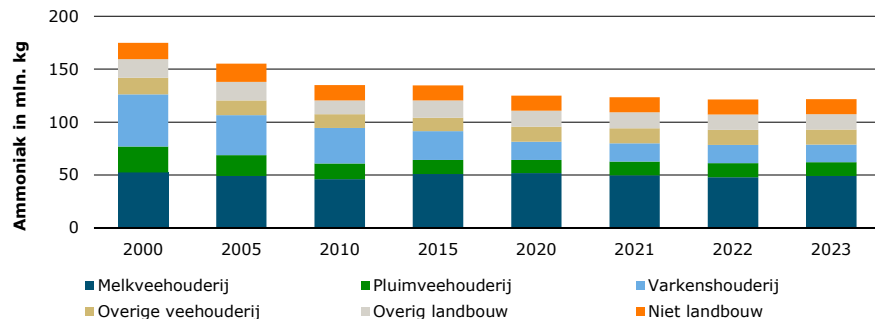
6. Ammoniakemissie

Ammoniakemissie: sterke afname tot 2010, daarna stabilisatie.

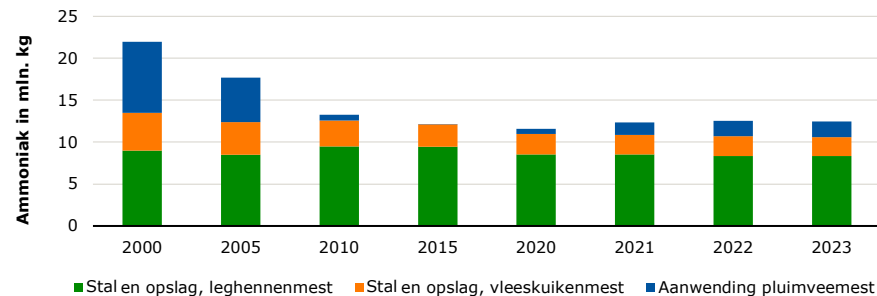
De landbouwsector is een belangrijk bron voor de emissie van ammoniak: ammoniak komt vrij in stallen en bij de opslag en aanwending van mest. De rundveehouderij stoot het grootste deel van de ammoniak uit, gevolgd door de varkenshouderij en de pluimveehouderij. Door onder andere de slimme aanwending van mest nam de ammoniakemissie in de landbouw sinds 1990 fors af.

Pluimveehouderij:

- Tussen 1990 en 2000 daalde de ammoniakemissie van pluimvee door het emissiearm aanwenden van pluimveemest.
- Vanaf 2000 daalde de ammoniakemissie doordat pluimveemest wordt verwerkt of geëxporteerd.
- Sinds 2010 is in de vleeskuikenhouderij de ammoniakemissie uit stallen gedaald als gevolg van een lagere stikstofexcretie en door gebruik van emissiearme stallen.
- In de leghennenhouderij is de ammoniakemissie uit stallen sinds 2010 amper gedaald. Veel bedrijven zijn overgestapt van traditionele kooien naar grond- en volièrehuisvesting vanwege dierenwelzijn. In deze systemen is het echter lastig om de ammoniakuitstoot te beperken, wat op veel bedrijven juist tot een stijging heeft geleid.

Figuur 1. Ontwikkeling ammoniakemissie per sector

Figuur 2. Ontwikkeling ammoniakemissie in de pluimveehouderij

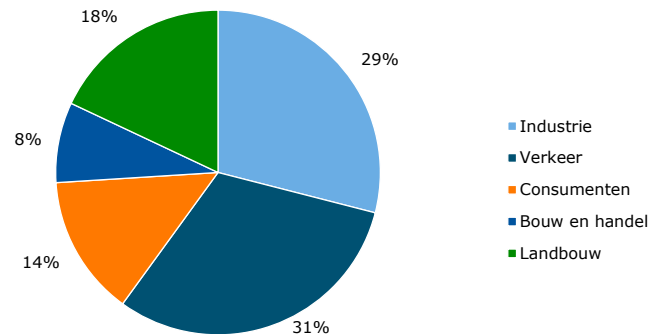
7. Fijnstofemissie

De pluimveehouderij is een belangrijke bron van fijnstofemissie.

De landbouw draagt bij aan zowel primaire fijnstofuitstoot (direct in de lucht) als secundaire fijnstofvorming (door reacties van gassen zoals ammoniak). In 2023 was 18% van de PM10- en 3,5% van de PM2,5-uitstoot afkomstig uit de landbouw. Volgens de voortgangsmeting 2024 ligt de landbouwsector op koers om de gezondheidseffecten van luchtemissies in 2030 met 40% te verminderen ten opzichte van 2016, ruim boven het streefdoel van 35%.

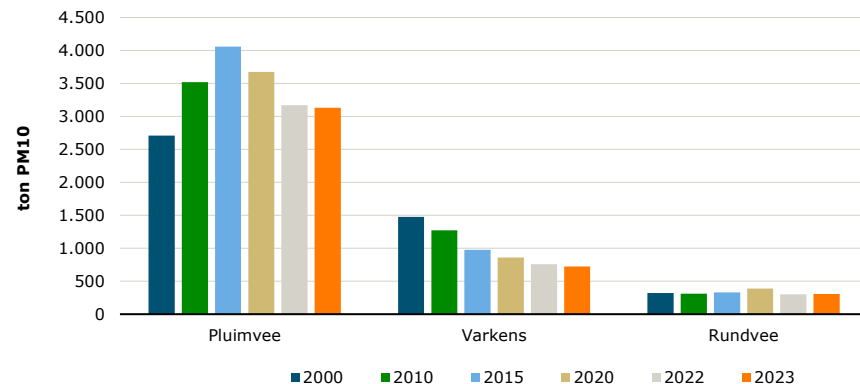
In 2023 is bijna 60% van de PM10-emissie binnen de landbouw afkomstig uit de pluimveehouderij. De emissies concentreren zich in de provincies Gelderland (Gelderse Vallei), Noord-Brabant, Limburg (de Meijerei en het Peelgebied) en Overijssel (delen van Twente). Fijnstof ontstaat door stof van kippenveren, strooisel en voer. In het kader van verbetering van dierenwelzijn vond tussen 1995 en 2015 de omschakeling plaats van kooihuisvesting naar grondhuisvesting met strooisel. Deze verandering had echter een keerzijde: in dezelfde periode nam de fijnstofuitstoot sterk toe.

Om fijnstofuitstoot te halveren, werken de pluimveesector en de Rijksoverheid samen. Het beleid combineert een generieke aanpak met gerichte maatregelen op hotspots en bestaat uit drie pijlers: 1) innovatieve technieken, 2) extra maatregelen in stallen en 3) instrumenten uit de Omgevingswet, zoals vergunningen.

Figuur 1. Aandeel fijnstof uitstoot PM10 door de landbouw en door andere sectoren in Nederland

Bron: Emissieregistratie.nl, bewerking Wageningen Social & Economic Research.

Figuur 2. Fijnstofemissie (ton PM10) door de pluimveehouderij

Bron: Emissieregistratie.nl, bewerking Wageningen Social & Economic Research.

8. Mestproductie en afzet

De pluimveesector heeft het mestprobleem opgelost.

De totale mestproductie van pluimvee was de laatste jaren circa 1,3 miljoen ton. Dit is minder dan 2% van de totale mestproductie van de veehouderij in Nederland. Bijna alle pluimveemest wordt verwerkt tot mestkorrels, geëxporteerd of verbrand en omgezet in groene stroom.

Pluimveemest

De bedrijven met pluimvee produceren zogenaamde droge stapelbare mest. Deze droge mest is geschikt voor transport naar verwerkingsfabrieken of export.

Pluimvee produceert

2%

van alle mest. Bijna alle pluimveemest wordt verwerkt of geëxporteerd.

15% van de mest (vooral van leghennen) wordt verder gedroogd en verwerkt tot mestkorrels. Deze **mestkorrels** worden verkocht in tuincentra en geëxporteerd naar landen buiten Europa.

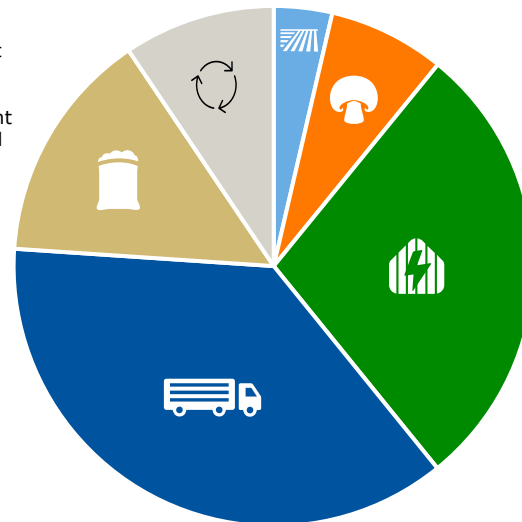
Van de pluimveemest wordt **37% geëxporteerd** naar akkerbouwers, vooral in Duitsland, maar ook in België en Frankrijk.

9% van de totale pluimveemest wordt **vergist**

Van de totale hoeveelheid pluimveemest komt circa **4%** op **Nederlandse akkers**.

7% van de mest (vooral van vleeskuikens) wordt verwerkt tot **champignonsubstraat**. Dit substraat wordt gebruikt voor de productie van champignons.

28% wordt verbrand in de biomassacentrale (BMC) in Moerdijk. Hier wordt **groene stroom** geproduceerd (290.000 Mwh), voldoende voor circa 45.000 huishoudens.

Figuur 1. Verdeling van afzet van pluimveemest
Bron: Wageningen Social & Economic Research en BMC Moerdijk.

9. Toekomstbestendige houderijsystemen met oog voor dierenwelzijn.

Overschakeling naar langzaam groeiende rassen.

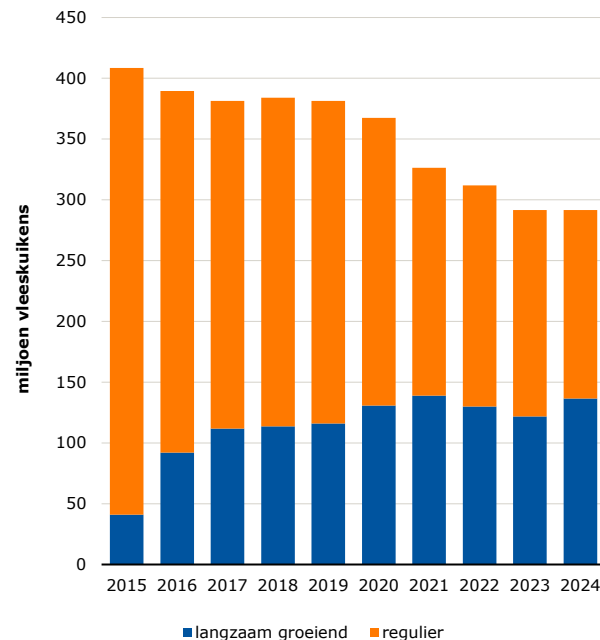
De vleeskuikenhouders in Nederland werken met verschillende houderijsystemen. Naast de reguliere houderij, waarbij dieren gehouden worden volgens de EU-regelgeving, worden er langzaam groeiende kuikens gehouden volgens het Beter Leven keurmerk (BLK) met 1 ster. Een klein deel (minder dan 0,1%) wordt gehouden volgens de biologische regelgeving.

Sinds 2007 is de vleeskuikenhouderij in Nederland geleidelijk overgeschakeld naar langzaam groeiende rassen, mede door de introductie van BLK. Vanaf 2024 verkopen supermarkten uitsluitend pluimveevlees met BLK 1 ster, dat strengere eisen stelt aan dierenwelzijn, zoals een lagere stalbezetting en een minimale slachtleeftijd van 56 dagen. Hierdoor daalde het aantal vleeskuikens van 408 miljoen in 2015 naar 292 miljoen in 2024. In 2024 was het aandeel langzaam groeiende rassen 47%. Tabel 1 geeft een overzicht van de belangrijkste kenmerken voor drie houderijsystemen.

	Regulier	Beter Leven 1 ster	Biologisch
Leeftijd (dag)	38-46	56	70
Bezetting (dieren/per m ² stal)	18-22	10-11	10
 Uitloop	nee	overdekte uitloop	vrije uitloop
 Daglicht	nee	ja	ja
 Graan strooien	nee	ja	ja
 Afleidingsmateriaal	-	stobalen	-

Tabel 1. Kenmerken van drie houderijsystemen in de vleeskuikenhouderij

Bron: Wageningen Livestock Research rapport 1134, bewerking Wageningen Economic Research.

Figuur 1. Ontwikkeling aantal vleeskuikens en de verdeling regulier en langzaam groeiend vleeskuikens

Bron: Avined

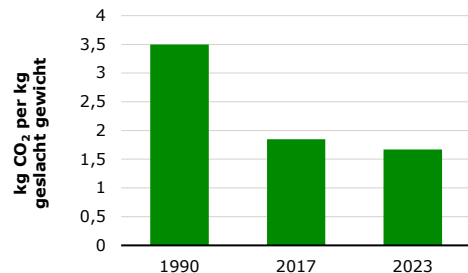

10. Klimaat

Pluimveevlees heeft een lagere CO₂-voetafdruk dan vlees van andere dieren.

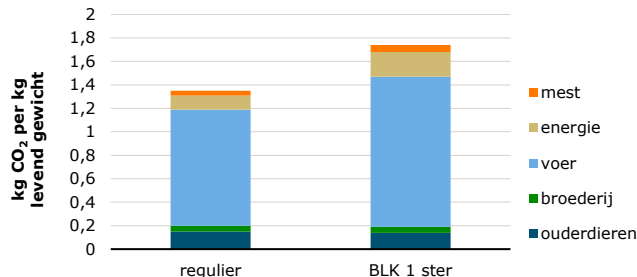
Reductie van de emissie van broeikasgassen staat centraal in het Klimaatakkoord. De Nederlandse overheid heeft als doelstelling om de uitstoot van broeikasgassen in 2030 met 50% te verminderen ten opzichte van 1990. De uitstoot van broeikasgassen wordt berekend via de zogenaamde CO₂-voetafdruk, waarbij de totale emissie wordt uitgedrukt in CO₂-equivalenten. De pluimveehouderij kan een bijdrage leveren door vermindering van de uitstoot en door energie opwekking op het pluimveebedrijf.

Tussen 1990 en 2023 is de CO₂-uitstoot bij de productie van kippenvlees (af slachterij) gehalveerd (figuur 1). Dit was vooral het gevolg van verbetering van de voerefficiëntie. Daarnaast zorgt energiebesparing in stallen en opwekking van energie uit mestverbranding voor verlaging van de CO₂-voetafdruk. Meer dan de helft van de vleeskuikenbedrijven produceert stroom via zonnepanelen op het dak.

Figuur 1. Ontwikkeling 1990-2017-2023 CO₂-voetafdruk kippenvlees

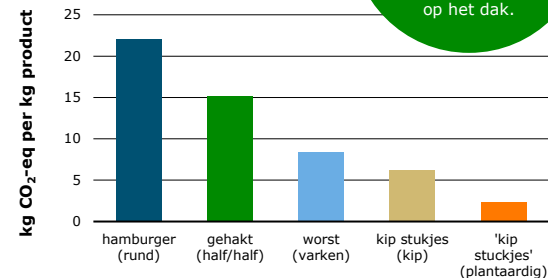
Bron: ABN-AMRO/Blonk consultants, 2018, 2023 toevoeging WUR.

Figuur 2. Vergelijking CO₂-voetafdruk houderijsystemen vleeskuikens

Bron: Wageningen Livestock Research, 2022

Meer dan
50%
van de
vleeskuikenbedrijven
heeft zonnepanelen
op het dak.

Figuur 3 Vergelijking CO₂-voetafdruk van producten met vlees, kip en plantaardige kip

Bron: Blonk Consultants, 2018

- De CO₂-voetafdruk van kuikens gehouden volgens het Beter Leven keurmerk 1 ster is 29% hoger dan van reguliere kuikens. De oorzaak hiervan is het hogere voerverbruik per kuiken en hoger gebruik van energie voor verwarming van de stallen (als gevolg van de lagere stalbezetting) (figuur 2).
- Vergelijking van de CO₂-voetafdruk van enkele producten laat zien dat kip een lage uitstoot geeft in vergelijking met varkensvlees- en rundvleesproducten (figuur 3).

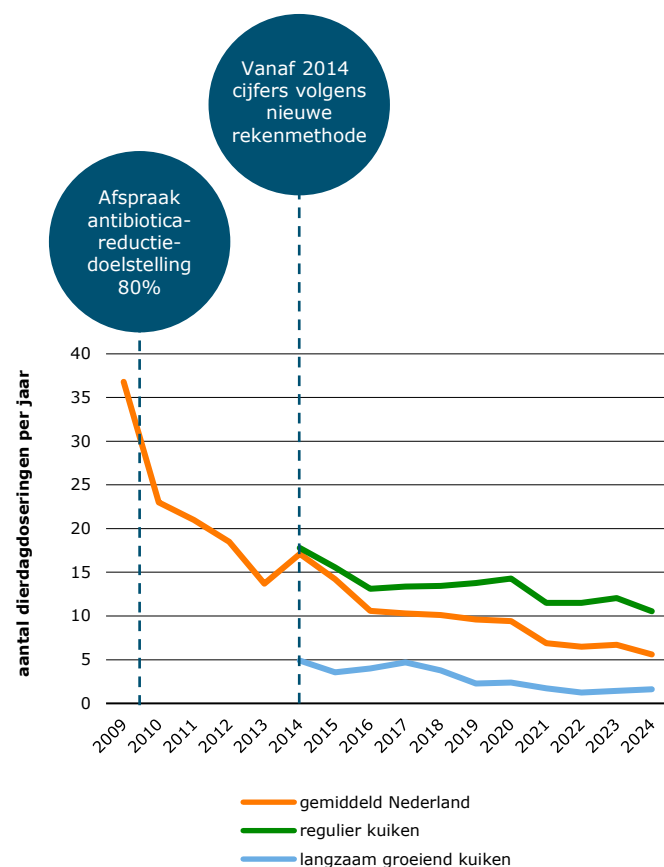
11. Diergezondheid en antibiotica

Gebruik van antibiotica is met meer dan 70% gedaald.

Gezonde dieren staan aan de basis van een vitale pluimvee­vee­houderij. Helaas wordt de pluimvee­sector wel eens getroffen door een uitbraak van een dierziekte. Daarom richt de sector zich op preventie, strikte hygiëne, controles en andere maatregelen om de dieren gezond te houden.

De pluimvee­sector heeft met de overheid afspraken gemaakt om het gebruik van antibiotica fors te verminderen. De figuur geeft de ontwikkeling sinds 2009, waarbij het gebruik van antibiotica wordt uitgedrukt in dierdagdoseringen per jaar.

- Het gebruik van antibiotica is tussen 2009 en 2024 met meer dan 80% afgenomen.
- De laatste jaren wordt door bijna de helft van de vleeskuikenhouders langzaam groeiende kuikens gehouden. Het antibioticagebruik bij deze dieren is ongeveer 1/7 van regulier.
- In 2024 was het gebruik bij reguliere kuikens gemiddeld 10,5 dierdagdoseringen. Het gebruik bij langzaam groeiende kuikens was gemiddeld 1,6 dierdagdoseringen. Omdat in 2024 circa 50% van de kuikens van een langzaam groeiend ras was, is het gemiddelde voor Nederland 6,9 dierdagdoseringen.
- Alle Nederlandse supermarkten verkopen in het verssegment uitsluitend pluimveevlees van langzaam groeiende kuikens.
- Voor het behandelen van zieke dieren blijft altijd een bepaalde hoeveelheid antibiotica nodig.
- Voor het gebruik van een geneesmiddel of antibioticum geldt strenge wetgeving met wachttermijnen en controles om te voorkomen dat er residuen van het middel in het pluimveevlees aanwezig zijn.

Figuur 1. Antibioticumgebruik in de pluimvee­sector, januari 2024.

Bron: Avined/GD. Antibioticumgebruik in de pluimvee­sector, januari 2024.

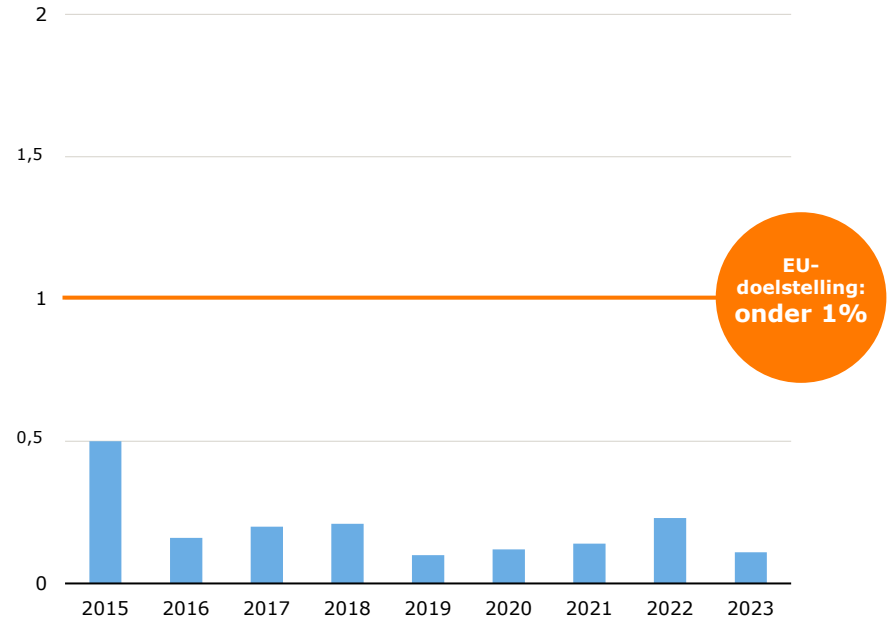
12. Salmonella

Pluimveesector blijft zich inzetten voor de bestrijding van salmonella.

In de pluimveesector is de bacterie *Salmonella* de bekendste voedselgerelateerde infectiebron voor mensen. Deze bacterie kan afkomstig zijn van rauwe (of onvoldoende verhitte) producten met een dierlijke oorsprong, en infectie met salmonella kan leiden tot ziekte bij mensen. Om besmetting met salmonella in pluimveevlees te beperken, nemen alle schakels in de productieketen maatregelen.

Onderzoek naar salmonella wordt uitgevoerd bij de aankomst van de kuikens op het vleeskuikenbedrijf en vlak voor het transport naar de slachterij. Ook in de slachterij wordt gecontroleerd op salmonella.

Bijgevoegde figuur toont het percentage besmette koppels vleeskuikens, specifiek de koppels die besmet zijn met *Salmonella Enteritidis* (S.e) en *Salmonella Typhimurium* (S.t). Deze twee soorten worden door de EU beschouwd als een voedselveiligheidsrisico. Dankzij de voortdurende inspanningen in de sector, is het aantal besmette koppels al jarenlang onder de grens van 1%. Nederland voldoet hiermee al jaren aan de EU-doelstelling, die stelt dat minder dan 1% van de koppels besmet mag zijn.

Figuur 1. Percentage met *Salmonella Enteritidis* en *Salmonella Typhimurium* (S.e en S.t) besmette koppels vleeskuikens in Nederland
Bron: Avined.

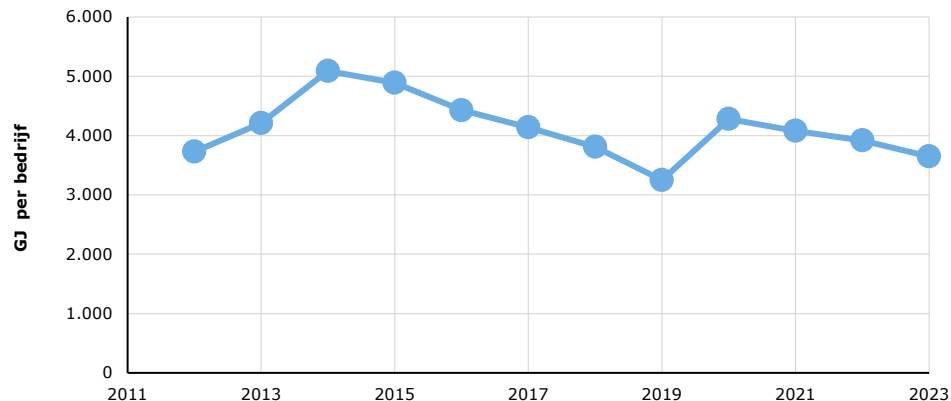
13. Energie

Energiegebruik blijft dalen.

In de vleeskuikenhouderij wordt, in vergelijking met andere veehouderijsectoren, relatief veel energie gebruikt. De grootste post is voor verwarming van de stallen (70% van het totaal). Ook wordt energie gebruikt voor verlichting, ventilatie en automatische voedingssystemen. Voor verwarming van de stallen worden verschillende energiebronnen gebruikt: 45-50% gebruikt aardgas, 20-25% propaangas, en 20-25% verwarmt met biomassa, waarbij houtsnippers worden verbrand.

Figuur 1 laat zien dat het energieverbruik in gigajoule (GJ) per bedrijf tussen 2014 en 2019 daalde. Na een toename in 2020 (om onbekende redenen) is het energieverbruik weer afgenomen.

Bij de afname in energieverbruik spelen meerdere factoren een rol. Het energiegebruik voor verwarming is afgenomen doordat vleeskuikenhouders investeren in betere isolatie van stallen en door warmteterugwinning door toepassing van warmtewisselaars. Het verbruik van elektra wordt verminderd door toepassing van energiezuinige verlichting en door eigen elektraopwekking via zonnepanelen. Meer dan de helft van de bedrijven heeft zonnepanelen op een of meerdere pluimveestallen.

Figuur 1. Energiegebruik op bedrijven met vleeskuikens (GJ per bedrijf)

Bron: Bedrijveninformatienet, bewerking Wageningen Social & Economic Research.

- In de vleeskuikenhouderij wordt biomassa, zoals houtsnippers, gebruikt als duurzame energiebron voor stalverwarming. Biomassa vermindert de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen.
- In 2023 produceerde 66% van de pluimveebedrijven duurzame energie. Veel bedrijven produceren energie met zonnepanelen. Deze panelen dragen bij aan een duurzamer energieverbruik door een deel van de benodigde elektriciteit zelf op te wekken.

Bronvermelding per pagina

Centraal Bureau voor de Statistiek (2023). Aantal bedrijven en dieren. CBS Statline

Wageningen Social & Economic Research (2023). Voorzieningsbalans 2023. www.agrimatie.nl

Wageningen Social & Economic Research (2023). Data Agrocomplex 2023. www.agrimatie.nl4.

Eurostat, bewerking Wageningen Social & Economic Research (2022). Nepluvi, Jaarverslag 2022. www.nepluvi.nl

Emissieregistratie.nl, bewerking Wageningen Social & Economic Research (n.d.). Regeling ammoniak en veehouderij (RAV). wetten.overheid.nl

Emissieregistratie.nl, bewerking Wageningen Social & Economic Research (2023). Emissiefactoren fijnstof voor de veehouderij. www.rijksoverheid.nl

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (2024). Uitvoeringsagenda Schone Lucht Akkoord 2024-2027. IenW.

Horne, P. van, M. Benus en K. Oltmer (2024). Analyse van de markt voor droge pluimveemest: 2023-2040. Wageningen Economic Research, op basis van data uit meerdere bronnen: RVO, BMC Moerdijk.

Mostert, P., et al. (2022). Environmental impacts of broiler production systems in the Netherlands (Report 1397). Wageningen Livestock Research.

Blonk Consultants (2018). Trendanalyse broeikasimpact Nederlandse agro-productie. 30 mei 2018.

ABN AMRO (2018). Ruimte voor kip [Rapport], met berekeningen Blonk Consultants. 18 juli 2018.

Avined (2023)/ Gezondheidsdienst voor Dieren (GD), Antibioticumgebruik pluimveesector in 2023. Avined. (n.d.).

Besmetting Salmonella Enteritidis (S.e) en Salmonella Typhimurium (S.t) in Nederland

RVO (2019). Tien jaar energie en klimaat in de agrosectoren 2008-2018 (Publicatie RVO-013-1901-RP-DUZA). Maart 2019.

Agrimatie. (n.d.). Energieverbruik op vleeskuikenbedrijven. Bedrijveninformatienet.

Meer informatie

Peter van Horne

peter.vanhorne@wur.nl

Mariël Benus

mariel.benus@wur.nl

Wageningen Social & Economic Research 2025

Projectcode 2282100565

Dit onderzoek is uitgevoerd door Wageningen
Social & Economic Research in opdracht van
en gefinancierd door Avined.

Fotografie: Shutterstock

